

stojno postopa in uže se čuje, da zviti mož francoskemu Gambetti ponuja zvezo. Gambetta je sedaj res gospodar na Francoskem s pomočjo freimavrerjev in Bismark se ga tem bolje boji. V Berlinu igrajo na borzi strašno. Pri neki „Deutsche Nationalbank“ so ljudje zgubili 8 milijonov, pa nič jih ne izmodri. Proti Avstriji kaže Bismark kisló lice in colnino našim pridelkom povišaje. — Francozi imajo sedaj Tunis in so potrošili okoli 14 milijonov, Italijani imajo pa namesto Tunisa — nove ministre. Jezijo se strašno in stari Garibaldi je Francozom naznanil svoje sovraštvo. Rimski papež so te dni sprejeli veliko nemških romarjev pod vodstvom kneza Löwensteina. — Turški sultan je obečal Gerkom dati dve deželi, toda ob enem daje mesta s kanoni in nasipi orožati, to se reče: Turk ne misli ostati mož beseda, kar je pri njem uže stara navada. — V Irlandiji so zopet več grajščakov ubili. — V Ameriko je se meseca maja iz Evrope izselilo nad 80.000 ljudi Na Ontarijskem jezeru je se ladija „Viktorija“ nagnila na stran, da je od 600 ljudi polovica utonila.

Za poduk in kratek čas.

Poslanci dr. Tonkli, dr. Schmiderer, dr. Vošnjak pa Slovenci.

II. Naučna pravila zahtevajo, da se na naravnej podlagi ljudskih šol mladina dalje razvija v srednjih šolah. Ker so ljudske šole po slovenskih straneh večinoma slovenske, naravno bi bilo, da iz njih prestopajo učenci v slovenske srednje šole. To je naravno, kot je prav naravno, da po nemških pokrajinah učenci iz nemških ljudskih šol prestopajo v nemške srednje šole, ne pa v francoske, poljske ali ruske. Vendar pri nas se ne godi tako. Srednje šole so po vseh od Slovencev naseljenih deželah nemške ali pa italijanske, tako na pr. v Istri. Na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem, zlasti na Goriškem in v Trstu, so nemške. Človek se mora čuditi, da učenci prihajajo v srednje šole brez znanja nemškega jezika in vendar se poučujejo skozi in skozi v tem popolnoma neznanem tujem jeziku. Kako se v takih razmerah moreje poučevati, presojuje naj strokovnjaki in šolniki. Deželni zbor Goriški je bil to napako popravil, vsaj nekoliko, ko je 1869 sklenil dotično postavil realki. Določil je namreč, da so vsled naravnih zahtev na nižjej realki vstrični razredi, slovenski učenci se imajo slovenski poučevati, italijanski pa italijansko. Poleg tega naj se tudi nemški jezik kot predmet tako poučuje, da se vstrični razredi na višjej realki zjedinijo ter vsi skup nemški poučujejo. Kaj je storila visoka vlada nasproti temu sklepu! Potrdila ga ni, zavrnila ga je rekoč, da utrakvizem t. j. poučevanje v dveh jezikih, v srednjih šolah škoduje ponku. Deželni zbor je na to hotel v okom priti rečenej

napaki ter je sklenil vso realko ločiti v dva oddelka; v enem se bi imelo vse poučevati italijansko, v drugem pa vse slovenski. A tudi ta sklep ni bil po godu visokej vladi, če prav je bil utrakvizem popolnoma odpravljen. In kam smo dospeli s tem? Da se vspešno sploh ne poučuje. Pozneje so hoteli temu priti v okom ter so ustanovili posebni pripravljavni razred. Vsi učenci, ki hočejo stopiti v srednje šole, morejo vanje stopiti le skozi cedilo pripravljavnih razredov, v katerih se samo nemški poučujejo. Ali je mogoče, da se otroci v jednom letu privadijo nemškemu jeziku toliko, da se v srednjih šolah v vseh predmetih le nemški poučujejo, to gospoda presodite sami.

Kaj je naše stališče? Naše stališče je postava. Ker nam postava ustavno zagotavlja ravnopravnost, zato je le zahtevamo, da se ta postava izvrši. Mi ne zahtevamo nobene predprave, nobenega pripusta, mi zahtevamo le izvrševanja one postave, katero je ustavna stranka sama leta 1867 sklenila, namreč izvrševanja § 19 osnovnih postav. Človek bi mislil, da bo de vsaj v srednjih šolah visoka vlada gojila slovenski in oziroma hrvaški jezik v Istri. Ko bi vsaj bilo zapovedano, da se učenci slovenske, oziroma hrvaške krvi, morajo naučiti svoje materinščine. A temu ni tako. Neki prejšnji naučni minister je namreč zapovedal, da je vsakemu slobodno, materinščine se učiti ali ne. Če so se oglasili za njo, zavezani so učiti se je, a le za pol leta. Če se za njo ne oglasé, treba se jim ni učiti slovensščine. Ali se to pravi, gojiti slovensko narodnost? Ravno narobe, to tudi nasprotuje § 19 osnovnih postav. Zato resnobno opominjam visoko vlado, da naj odpravi napako, po kateri leni otroci določujejo, ali se materinščine hočejo učiti ali ne. Vsak dobro vé, da se mladina prerada ne uči in da le naglo pregovori starše, naj jih oprosté nauka v materinščini, češ, preveč so obloženi z drugimi uki in prehudo se morajo ubijati s težavami nemškega poučnega jezika.

Mi Slovenci kot skupni narod prebivamo po skupnih deželah in pokrajinah ter štejejo nad 1.200.000 duš. Tolik narod gotovo živo potrebuje vsaj nekoliko slovenskih srednjih šol, v katerih se bi dalje naobraževal; to zanikati se pač ne bode nikdo drznil. Tudi imamo toliko učeč se mladine, da bi nje število vsakako opravičevalo ustanovljenje nekoliko slovenskih srednjih šol. Tako je n. pr. na ljubljanskej gimnaziji 434 učencev Slovencev, na realki pa 112, na gimnaziji v Novem mestu 154, v Kranji, 30, v Kočevji 7, v Mariboru na gimnaziji 159, na realki pa 17, v Celji 112, v Ptujem 79, v Gradci pa 21 dijakov Slovencev; dalje je v Gorici Slovencev na gimnaziji 162 na realki pa 26, v Trstu na gimnaziji 41, na realkah pa 18, v Paznu pa 6, v koroški srednjih šolah jih je 68, v Varaždinu 26, v Zagrebu pa 9, po takem skup 1450 slovenskih dijakov, ne gledé na one dijake, ki so sicer slovenske krvi, a iz različnih razlogov

niso za Slovence vpisani. To število bi pač opravičevalo ustanovljenje vsaj nekoliko slovenskih srednjih šol. Res se sedanja visoka vlada lahko izgovarja, da v dosedanjem kratkem času še ni mogla izpolniti svojega programa; a nadejati se bi pač moral, da bi bila vlada vsaj storila kaj, kar bi pripravljalo na izvršitev narodne ravnopravnosti. Na to se bi pač morala posebno ozirati pri imenovanju profesorjev pri srednjih šolah. Vsak bi pričakoval, da bode visoka vlada v srednjih šolah na Primorskem nastavljalja take profesorje, ki znajo oba deželna jezika ali vsaj jednega. A temu ni tako; načeloma se pri nas nastavljajo le taki učitelji, ki znajo samo nemški. To se pač ne pravi ravnopravnosti gladiti pot, ampak zapirati. (Dalje prihod.)

Smešničar 22. Prideta, stari udovec, kot ženim i tudi stara nevesta k nauku, da se hočeta zeniti. Pitajo duhovnik ženima: kateri zakrament je najpotrebnejši? On odgovori, da sv. zakon. Za tebe, drugače se nebi ženil, rečejo duhovnik in ga dalje pitajo: kateri rožni venec se v postu moli? Reče: nevem. Ko je ženim tako modro odgovoril, pitajo nevesto: ktera božja oseba je za nas umrla? Ona reče: če je ktera umrla, Bog se njej smili črez dlišo! Radoslav Rižnar.

Razne stvari.

(Javno zahvalo blag. g. baronu Goedelnu) izreka krajni šolski svet v Freihamu, potem g. dr. Kocmutu, dr. Feldbaherju, dr. Dominkušu in dr. Radaju za blagodušne darove šolske mladini dne 10. maja! Franc Divjak, načelnik.

(V Rogaci) začeli zo s tedenskim tržnim dnevom. Vsaki petek je tržni den in začetek kaže na dober vspeh.

(Konkurzni izpit) napravil je č. g. Slavoljub Janžek, kaplan v Podsredi.

(Kres leposloven in znanstven list) izhaja v Celovci v mesečnih zvezkih. Snopič meseca maja izšedši ima sledečo zanimivo tvarino: Pomladanski vetrovi, Detetu, Planšarica in pastir, Beseda o našem ženstvu, Narodno blago, Pravljica o Oedipu v slovanskej obleki, Dr. Ljudevit Gaj, O potresu in njegovem uzroku, Spektralna analiza, Stolica slovenskega jezika na graškem liceji, Zgodovinske črtice o nekdanji provinciji Windischgraz, Torklja, Pregovori. Drobnosti.

(„Nauk za prvo spoved“) knjižica, katero je vrlo in spretno sestavil g. Simon Zupan, katehet v Ljubljani, izišla je v katoliški tiskarni v Ljubljani in velja 20 kr. Več prilično.

(Toča) tolkla je 25. maja po Lembergu, Landeku v Novocerkevski fari — potem po Frankoljskem, in Črešnjskej fari, Dobrni, Zidanem mostu, 25. maja po Slov. goricah, posebno pri sv. Ani, sv. Barbari, sv. Martinu, sv. Vrbanu.

(Novo šolo v ljutomerskem okraji) bo v kratkem začela staviti občina Cven-Krapje-Mota.

(Mrtev proglašen) je od sodnije ormožke Anton Bratuša.

(Pri stavljenji g. Reiserjeve hiše v Mariboru) je 14letni zidarski učenec Janez Šobarjev iz Pobrež tako nesrečno s zida pal, da si je vrat prelomil in k priči umrl.

(Mariborski „turnerji“) obiščejo binkoštno nedeljo sv. Lenart v Slov. goricah.

(† Jožef Lever), podučitelj na mestni fantovski šoli, priden Slovenec, vrl učenik, sploh značajen in priljuden mož, je umrl 28. majnika. Naj počiva v miru.

(Namesto grofa Nugenta) bil je v okrajni zastop mariborski od velikega posestva izvoljen znani Wretzl s 141 glasovi; slovenski kandidat g. Franc Weingerl, župan pri sv. Jakobi, dobil je 57.

(Do tal pogorel) je Peter Zemljčič, želarski posestnik v Policah pri Radgoni, dne 20. maja po noči. Goveda so iz hlevov izgnali, svinje so se pa vse opekle, tudi živeža niso skoraj nič iz ognja dobili, ker je bilo večjidel vse nad hišo, kamor pa že zarad prevelikega ognja niso mogli. Mož je bil zavarovan.

(Prestavljena) sta čč. gg. kaplana: M. Skrbec v Konjice II., A. Gorečan v Čadram. Kaplanija v Prihovi ostane začasno izpraznjena.

(Za družbo duhovnikov) so vplačali čč. gg. Inkret 2 gld., Heber 11 gld., Merkus 5 gld.

Loterijne številke:

V Trstu 28. maja 1881:	62, 7, 42, 61, 53.
V Linci	65, 24, 56, 23, 18.

Prihodnje srečkanje: 11. junija 1881.

Mnogo denarjev zgubil

je nesrečnik v pondeljek 29. t. m. od 8—10. ure zvečer na Tržaški veliki cesti od mante pri Miklausičevej krčmi do sv. Jožefa pri Slov. Bistrici. Denarjev bankovcev je bilo precej v listnici, in še zraven nekaj drugih vrednostnih papirjev. Poštenei človek, ki denarje najde, je prošeni, jih proti dobrej nagradi založiti pri mestnem magistratu v Mariboru.

2—2

Oznanilo.

Zavoljo prošnje za štipendije v znesku 100 fl. in 120 fl., katere je deželni odbor štajerski razpisal za 1. oktober 1881, se naj pogleda Oznanilo v štev. 20. „Slov. Gospodarja od 19. maja 1881. Prošnje se imajo osobno predložiti konči do 31. jul. t. l. pri ravnateljstvu deželske kmetijske šole v Grottenhofu blizu Gradca.

V Gradci dne 23. apr. 1881.

Deželni odbor štajerski.